

Hyvinvointikertomus 2023

HYVÄKSYTTY
Valtuusto 17.6.2024 § 46

SISÄLLYS

1.	Tausta.....	3
2.	Mittarit.....	3
3.	Painopisteet.....	6
4.	Hyvinvoinnin edistäminen vuonna 2023	7
4.1	Hyvinvointia elintavoilla	7
4.1.1.	Toimenpiteet vuonna 2023.....	7
4.1.2.	Keskeiset toimenpiteet vuonna 2024.....	9
4.2	Vaikuttavat palvelut hyvinvoinnin edistämiseksi.....	11
4.2.1.	Toimenpiteet vuonna 2023	11
4.2.2.	Keskeiset toimenpiteet vuonna 2024.....	13
4.3.	Terveellinen ja turvallinen elinympäristö.....	16
4.3.1.	Toimenpiteet vuonna 2023.....	16
4.3.2.	Keskeiset toimenpiteet vuonna 2024.....	18
4.4.	Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa	20
4.4.1.	Toimenpiteet vuonna 2023	20
4.4.2.	Keskeiset toimenpiteet vuonna 2024.....	21
5.	Suosituksia hyvinvoinnin edistämiseksi Pirkkalassa vuonna 2025.....	23

1. Tausta

Kuntalain (410/2015) mukaan kunnan perustehtävä on huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä. Hyvinvointia edistetään kunnan peruspalveluissa kuten varhaiskasvatuksen ja koulujen perusarjessa. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutuksen ja varhaiskasvatuksen lisäksi esimerkiksi liikunta-, ruoka- ja puhtauspalvelut, kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan toiminnot. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) velvoittaa kunnat seuraamaan asukkaittensa hyvinvointia ja terveyttä, niihin vaikuttavia tekijöitä sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä. Kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain ja lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Hyvinvointikertomukseen on koottu niitä toimenpiteitä, joilla kuntalaisten hyvinvointia on edistetty hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman painopisteiden mukaisesti vuonna 2023. Pirkkalan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma vuosille 2022–2025 on hyväksytty valtuustossa kesäkuussa 2022.

2. Mittarit

Kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä seurataan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmalle laaditun mittariston avulla. Mittareina hyödynnetään kansallisista tilastotietokannoista kuten kouluterveyskyselystä ja Sotkanetistä satavaa tietoa. Mittaritiedoissa hyödynnetään uusinta saatavissa olevaa tietoa.

Paikallista tietoa Pirkkalalaisten hyvinvoinnista saadaan vuosittaisesta asukastutkimuksesta. Asukastutkimuksessa hyvinvointia ja turvallisuutta koskeviin väittämiin annetaan arvosana 1-5 (1=erittäin hyvä). Tämän lisäksi tietoa saadaan muun muassa paikkatietoa sekä poliisin tietokantaa hyödyntämällä. Itsearviointi kunnan ehkäisevän päihdetyön rakenteista annetaan asteikolla 1-4 (4=paras arvosana).

Jokaisen painopisteen mittareista on koottu taulukko. Taulukoissa näkyy värikoodattuna vertailu edelliseen mittauskertaan sekä koko maan keskiarvoon (vihreä = parempi, keltainen = muuttumaton/yhtäläinen, punainen=huonompi kuin vertailuvuosi / koko maan keskiarvo).

Lisäksi hyvinvoinnin tilaa seurataan kunnassa HYTE-kertoimelle asetettujen mittareiden mukaisesti

Hyte kertoimen prosessi-indikattorit		2022 Pirkkala	2023 Pirkkala	vertailu edelliseen vuoteen
kuntajohto	Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista, 100 pistettä=kyllä (5336)	100	100	
kuntajohto	Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista, 100 pistettä=kyllä (5331)	100	100	
kuntajohto	Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen, 100 pistettä=kyllä (5330)	100	100	
kuntajohto	Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä, 100 pistettä=kyllä (5333)	100	100	
kuntojohto	Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja, 100 pistettä=kyllä (5335)	100	100	
liikunta	*Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa, 100 pistettä=kyllä (5323)	100		
liikunta	*Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen, 100 pistettä=kyllä (5321)	100		
liikunta	*Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille, 100 pistettä=kyllä (5327)	100		
liikunta	*Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarvointiin, 100 pistettä=kyllä (5320)	100		
liikunta	*Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä, 100 pistettä=kyllä (5328)	100		
peruskoulut	*Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastaminen kolmen vuoden välein, % osuus kunnan kouluista, joissa tarkastus tehty kolmen vuoden sisällä (5309)	100		
peruskoulut	*Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa, % kunnan kouluista (5313)	67		
peruskoulut	*Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit, oppilasmäärällä painotettu % osuus kunnan kouluista (5316)	81		
peruskoulut	*Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, oppilasmäärällä painotettu % osuus kunnan kouluista (5317)	89		
kulttuuri	Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä (Onko kunnalla käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kulttuurin osallistumisen kynnystä madaltavaa vertaistoimintaa (esim. kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa)?), 100 pistettä=kyllä (3984)	0	0	
	Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo	89	89	
	HYTE-kerroin 0-100 (keskiarvo tulosindikaattoreiden keskiarvosta ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvosta)	74	79	
	HYTE-kerroin euroa/asukas	20,9	22,4	
	HYTE-kerroin, 1000 euroa	421,90	453,30	

Skaalatut HYTE tulosindikaattorit	2022 Pirkkala	2023 Pirkkala	Vertailu edelliseen vuoteen
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (5301)	42	49	
Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (5303)	53	47	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (5304)	63	100	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (5306)	53	51	
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (5307)	100	100	
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön (5308)	37	63	
Tulosindikaattoreiden keskiarvo	58	68	

3. Painopisteet

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä seurataan hyvinvointisuunnitelman painopisteiden mukaisesti. Painopisteet ovat:

- Hyvinvointia elintavoilla
- Vaikuttavat palvelut hyvinvoinnin edistämiseksi
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa

Painopisteiden ja mittareiden seuraamisen lisäksi hyvinvointikertomuksessa nostetaan esiin kuluvan vuoden hyvinvointityön kehityskohtat sekä huomiot vuodelle 2025. Alla olevassa kuvassa on esitelty hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman painopisteet sekä tavoitteet vuosille 2022–2025

Hyvinvointia elintavoilla

Liikunnallisen elämäntapaan kannustaminen
Terveellisten elintapojen edistäminen

Vaikuttavat palvelut hyvinvoinnin edistämiseksi

Tuen tarjoaminen oman hyvinvoinnin edistämiseksi
Elämän- ja arjenhallinnan vahvistaminen

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Vastuulliseen käyttäytymiseen kannustaminen
Laadukkaan elinympäristön turvaaminen

Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa

Yhteisöllisyyden edistäminen

4. Hyvinvoinnin edistäminen vuonna 2023

4.1 Hyvinvointia elintavoilla

Hyvinvointia elintavoilla painopisteen tavoitteena on liikunnalliseen elämäntapaan kannustaminen sekä terveellisten elintapojen edistäminen. Liikunnalliseen elämäntapaan kannustamisen keinoja ovat muun muassa fyysiseen aktiivisuuteen kannustavien tilojen, toimintojen ja ohjauksen tarjoaminen sekä arkiliikunnan mahdollistava ympäristö.

Mittaritiedon valossa lähes puolet (45,7 %) alakouluikäisistä lapsista liikkuu enemmän kuin tunnin päivässä. Prosentuaalinen osuus on suurempi kuin maassa keskimäärin. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien lukiolaisten määrä on kasvanut 13 prosentista 23 prosenttiin. Kuitenkin yläkouluikäisten vähintään tunnin päivässä liikkuvien prosentuaalinen osuus on laskenut edelliseen mittauskertaan verrattuna ja on pienempi kuin maassa keskimäärin. Myös terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien yläkoululaisten osuus on lisääntynyt, kun alakoululaisten ja lukiolaisten osuus on pienentynyt.

Rakennettu ympäristö tukee hyvinvointia, sillä valtaosa 0-13 vuotiaista lapsista asuu 500 m säteellä leikkipaikoista ja lähes 60 % kuntalaisista asuu 500 m säteellä lähiliikuntapaikasta.

Yhä useampi yläkouluikäinen nuori ilmoitti kouluterveyskyselyssä, ettei syö koululounasta viitenä päivänä viikossa. Pirkkalassa näin ilmoitti yli kolmannes (34,5 %) yläkoululaisista. Koko maan lukema oli 38 %.

4.1.1. Toimenpiteet vuonna 2023

Kaiken ikäisille kuntalaisille tarjottiin vuonna 2023 maksuttomasti liikunnanohjaajien pitämää elintapa- ja liikuntaneuvontaa. Vähän liikkuvia nuoria pyrittiin tavoittamaan muun muassa kutsunnoissa, joissa liikunnanohjaaja oli paikalla tarjoamassa liikuntaneuvontapalvelua.

Kaikki liikuntapalveluiden liikuntaryhmät ovat matalan kynnyksen ryhmiä, joihin voi tulla liikuntataustasta riippumatta. Kuitenkin myös erityisryhmien liikuntaan kiinnitettiin huomiota. Liikuntapalvelut järjestivät muun muassa kevyitä liikuntaryhmiä henkilöille, joiden on vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan pitkäaikaissairauden, vamman, liikuntarajoitteen, sosiaalisen tilanteen tai toimintakyvyn haitan vuoksi. Erityistarpeita omaaville kuntalaisille tarjottiin myös yhteistyössä terveyspalveluiden kanssa järjestettyjä suljettuja kuntosaliryhmiä

Kuntalaisia kannustettiin omatoimisen liikunnan pariin tarjoamalla mahdollisuus hyödyntää lainattavia liikuntavälineitä kuten talvi-, kesä- ja vesiliikuntavälineitä.

Kuntalaisille järjestettiin monipuolisia liikuntaryhmiä kuten kuntosali-, sali- ja allasjumppa ryhmiä. Keväällä ja syksyllä järjestettiin myös liikunnan starttikurssit, jotka oli suunnattu työikäisille vähän liikkuville henkilöille, jolla on esim. tuki- ja liikuntaelinongelmia, ylipainoa taikka diabetes.

Nuorille järjestettiin ryhmien lisäksi kesälomalla ilmaisia lajikokeiluja kuten sup-lautailua, tennistä ja frisbee golfia.

Varhaiskasvatuksen arjessa tuettiin liikunnallisuutta esim. lähiliikuntapaikkoja hyödyntämällä ja järjestettiin liikuntatapahtumia, joissa keskeistä oli liikunnan ilo ja yhteinen liikkuminen.

Lähes kaikilla kouluilla oli käytössä pitkät liikuntavälitunnit, jotka mahdollistivat liikuntaa keskelle koulupäivää. Harrastava Pirkkala hankkeen tiimoilta koulupäivien yhteyteen järjestettiin yhteistyössä seurojen ja järjestöjen kanssa yli 70 kerhoa, joissa oli tarjolla liikuntaharrastusten lisäksi myös mm. sanataide-, koodaus-, kokki-, kuvataide-, käsityö-, keppari ja shakkikerho.

Liikkumisen lisäksi varhaiskasvatuksessa ja kouluissa kiinnitettiin huomiota myös muiden terveellisten elintapojen edistämiseen. Kouluissa esimerkiksi ravitsemukseen liittyviä asioita käsitellään useissa oppiaineissa osana opetussuunnitelmaa. Kouluilla sekä varhaiskasvatuksessa terveelliseen elämäntapaan kannustetaan myös osana arjen toimintaa, kuten ruokailuja. Varhaiskasvatuksessa ja kouluilla järjestetyissä ruokailuissa noudatetaan ravitsemussuosituksia.

Kaiken ikäisten kuntalaisten liikunnallista elämäntapaa tuettiin myös liikuntapaikkoja rakentamalla ja kunnostamalla. Vuonna 2023 otettiin käyttöön Kirkonkylän koulun uusi kenttä, piha sekä lähiliikuntapaikka. Killon kenttä valaistiin ja Soljaan rakennettiin leikkipuisto, jonka teemana on liikunta. Pereensaareen rakentui puistokäytävät valaistuksineen sekä kuntoilupaida. Lisäksi puistoon tehtiin istutuksia. Rantareitin viimeinen osa valmistui ja vapaa-aikakeskuksen laajennus aloitettiin.

4.1.2. Keskeiset toimenpiteet vuonna 2024

- Harrastava Pirkkala toimintaa jatketaan ja kehitetään
- Nuorille tarjotaan ilmaisia lajikokeiluja yhteistyössä seurojen kanssa
- Monipuolisia liikuntaryhmiä järjestetään eri kohderyhmät huomioon ottaen
- Varhaiskasvatuksen ja koulujen arjessa tuetaan terveellisiä elämäntapoja
- Vapaa-aikakeskuksen laajennus otetaan käyttöön
- Vähäjärven koulun piha valmistuu osittain
- Luontoreittejä ja infotauluja kehitetään
- Toivioon rakennetaan lähiliikuntapaikka
- Loukonlahden liikuntapuiston ja Kalliomäen koulun osalta tehdään hankesuunnitelmat
- Uimahalliselvitys tehdään vuoden 2024 aikana

Hyvinvointia elintavoilla mittari	2022 Pirkkala	2023 Pirkkala	2023 Koko maa	Vertailu edelliseen vuoteen Pirkkala	Vertailu koko maa
*Liikunnan edistäminen kunnassa TEA-pistemäärä (id. 4094)	86	91	72		
**Vähintään tunnin päivässä liikkuvat lapset ja nuoret, %					
• 4.–5.luokkalaiset (id. 4822)	45,7	45,7	43,0		
• 8.–9.-luokkalaiset (id. 4727)	26,5	23,8	25,4		
• Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat (id.4729)	13,5	23,1	19,5		
Lähiliikuntapaikat, 500 metrin säteellä asuvien kuntalaisten osuus, %	49	57			
Leikkipaikat, 500 metrin säteellä asuvien 0–13-vuotiaiden osuus, %	92	89			
*Koulussa pitkät liikuntavälitunnit (id 5316), %-osuus kunnan kouluista	81	81	60		
Kevyen liikenteen väylien määrä	75 km	76 km			
**Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, %					
• 4.–5.-luokkalaiset (id 4817)	13,3	9,1	11,3		
• 8.-9-luokkalaiset (id. 286)	19,2	24,6	26,6		
• Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat (id. 3916)	16,3	15,7	25,2		
**Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (id. 3906)	14,8	14,2	17,4		
*Lihavuuden yleisyys (%) 2–6-vuotiaista (id. 3232)	3,8	3,6	4,3		
*Kouluissa noudatetaan kouluruokailusuosituksia koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % peruskouluista (id. 5317)	89	89	70		
**Ei syö koululounasta viitenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokkalaisista (id 3904)	28,3	34,5	38,0		

*Tiedot on peräisin uusimmista tilastoista (vuodet 2020 ja 2022)

** Vertailuvuodet kouluterveyskyselyssä ovat 2021 ja 2023

4.2 Vaikuttavat palvelut hyvinvoinnin edistämiseksi

Vaikuttavat palvelut hyvinvoinnin edistämiseksi kokonaisuuden tavoitteina ovat tuen tarjoaminen oman hyvinvoinnin edistämiseksi ja elämän- ja arjenhallinnan vahvistaminen.

Asukastutkimuksen mukaan pirkkalalaiset ovat tyytyväisiä kunnan palveluiden laatuun. Vastaajat kokivat terveytensä ja elämänlaatunsa hyväksi asuessaan Pirkkalassa. Työttömien ja nuorisotyöttömien määrä on vähentynyt. Toimeentulotukea ja työkyvyttömyyseläkettä saavien prosentuaalinen osuus on pienempi kuin maassa keskimäärin.

Kouluterveyskyselyn perusteella elämäänsä tyytyväisiä yläkoulu- ja lukioikäisiä on aiempaa vähemmän. Kuitenkin kaikissa ikäryhmissä elämäänsä tyytyväisten pirkkalalaisten lasten ja nuorten prosentuaalinen osuus oli suurempi kuin maassa keskimäärin.

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olleiden sekä kannabista kokeilleiden nuorten määrä oli laskenut edelliseen mittaukseen verrattuna. Yhä useampi nuori kuitenkin kokee, että vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö on aiheuttanut haittaa. Yläkouluikäisten tupakkatuotteiden käyttö on myös lisääntynyt selkeästi edelliseen mittaukseen verrattuna.

4.2.1. Toimenpiteet vuonna 2023

Kuntalaisten hyvinvointia edistettiin laadukkaasti ja monipuolisesti kaikissa kunnan palveluissa.

Varhaiskasvatuksen arjessa edistettiin lasten hyvinvointia monin tavoin ja yksilölliset tarpeet huomioiden. Avoin varhaiskasvatus tarjosi kohtaamispaikan lapsiperheille. Viikoittaisena toimintana järjestettiin teemakeskusteluja, joiden aiheina olivat muun muassa vanhemmuuden vaikeat tunteet ja itsesäätely. Keskittymisen haasteita omaavien lasten perheille järjestettiin Leikitään ja keskitytään-ryhmä, joka tarjosi lapsille aihepiiriin liittyviä harjoitteita ja vanhemmille vertaistukea.

Perheohjaaja tuki lapsiperheiden jaksamista yksilökäyntien ja ryhmätoiminnan avulla. Hanketyöntekijän kautta varhaiskasvatuksen perheohjaajan painopisteenä olivat monikulttuuriset perheet.

NEPSY-piste, eli Neuropsykiatristen apuvälineiden lainaamo siirtyi pääkirjastolle syksyllä 2023. Pisteeltä saa materiaalia ja materiaalivinkkejä sekä käytännön opastusta arjen kasvatustyyöhön. Pisteiden aukioloaikana tavattavissa on myös Nepsy-valmentaja, jonka kanssa on mahdollista keskustella arjen haasteista. Pääkirjastolla toimii myös Nepsy-välinelainaamo, josta voi lainata välineitä kirjastokortilla kirjaston aukioloaikoina.

Kouluilla nuorten hyvinvointia edistettiin osana opetussuunnitelmaa sekä koulujen jokapäiväistä arkea. Vuonna 2023 päivitetystä opiskeluhoitosuunnitelmassa kirjataan niitä toimenpiteitä, joilla hyvinvointia edistetään ja poissaoloihin puututaan ja koululäsnäoloa tuetaan.

Nuorille järjestettiin mielekästä vapaa-ajantekemistä nuorisotiloilla. Nuorille oli tarjolla myös erilaisia pienryhmiä, kuten kaveriryhmä. Ala- ja yläkouluilla järjestettiin Art-ryhmiä, joissa kehitettiin pienryhmissä tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Etsivä nuorisotyö järjesti pienryhmätoimintaa nuorten arjenhallinnan vahvistamiseksi ja tavoitti koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria.

Työikäisille kuntalaisille tarjottiin työllistymistä edistäviä palveluita. Työllisyyspalveluissa asiakkaita ohjattiin mm. koulutuksiin, työhön, yritystoimintaan ja valmennuspalveluihin. Aloittaville yrittäjille tarjottiin neuvontaa ja ohjausta. Kunta tarjosi 94 nuorelle mahdollisuuden työllistyä 3 viikon kesätyöjaksoihin kunnan eri yksiköissä. Lisäksi pirkkalalaisille yrityksille tarjottiin kesätyöseteliä, jonka avulla yritykset palkkasivat paikallisen nuoren kesätyöhön. Kesätyöseteliä hyödynsi 26 työnantajaa Pirkkalassa.

Kuntalaisille on järjestetty erilaista mielekästä matalan kynnyksen vapaa-ajan toimintaa. Esimerkiksi osana Operaatio Pirkanmaan kulttuuriohjelmistoa Pirkkalassa järjestettiin muun muassa toritanssit sekä valotapahtuma. Myös erilaiset kulttuuritapahtumat, liikuntaryhmät ja kirjastolla järjestetyt luennot tarjosivat mielekkäitä vapaa-ajanviettomahdollisuuksia. Niille kuntalaisille, joilla on hankaluuksia päästä kirjastoon esim. sairauden, vamman tai korkean iän vuoksi, tarjottiin kirjaston kotipalvelua, jossa asiakas sai toiveidensa mukaisen aineistokassin kotiovelle.

Arjen digitaitoja tuettiin kirjaston asiakastilanteissa sekä kunnan asiointipisteellä. Asiointipisteellä kuntalaisia ohjattiin myös oikeiden palveluiden piiriin.

Pirkkalaan saapui vuonna 2023 21 kiintiöpakolaista. Pakolaisten vastaanoton ja kotoutumisen tuen järjestämiseksi sekä toimivien yhteistyökäytäntöjen varmistamiseksi kuntaan palkattiin Työ- ja elinkeinoministeriön projektituen turvin kotoutumisen projektityöntekijä.

Kuntalaisten hyvinvointia edistettiin yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa. Aiemmin hyvin toimineita käytäntöjä pidettiin yllä ja uusia toimintamalleja rakennettiin vuoden 2023 aikana. Yhteistyötä tehtiin muun muassa varhaiskasvatukseen, opiskeluhoollon, liikuntaneuvonnan, lähitoritoiminnan, työllisyyden hoidon ja kotouttamisen tiimoilta.

4.2.2. Keskeiset toimenpiteet vuonna 2024

- Lasten ja nuorten yksilölliset tarpeet huomioidaan kouluilla ja varhaiskasvatuksessa
- Vanhemmuutta tuetaan monipuolisesti (esim. perheohjaaja, pienryhmät, Nepsy-toiminta)
- Nuorille suunnattua ryhmätoimintaa kehitetään (esim. sosiaalisten taitojen ryhmä, kaveriryhmät ym.)
- Operaatio Pirkanmaan kulttuuriohjelmistoa toteutetaan Pirkkalassa
- Kotouttamisen alkuvaiheen tukea kehitetään hanketyöntekijän työpanoksen kautta
- Kuntalaisille tarjotaan digitukea ja laitteiden käytön opastusta
- Yhteistyötä kehitetään hyvinvointialueen kanssa (esim. Lähitorit, liikuntaneuvonta)

Mittari	2022 Pirkkala	2023 Pirkkala	2023 Koko maa	Vertailu edelliseen vuoteen Pirkkala	Vertailu koko maa
Kirjaston kokonaislainaus/asukas	17,5	18,8			
Keskiarvo palveluista annetuista arvosanoista (kouluarvosana 4-10)	8,4	8,5			
Tyytyväinen terveyteen (1=erittäin hyvä... 5=erittäin huono)	1,87	1,94			
*Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (id.306)	4,2	4,1	6,1		
**Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi kunnassa TEA pistemäärä (id.4072)	86	83	84		
**Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, %					
• 4. ja 5. luokka (id.4811)	85,7	89,4	85,1		
• 8. ja 9. luokka (id.4700)	74,8	68,8	65,7		
• Lukion 1. ja 2. luokka (id.4702)	74,0	70,7	66,9		
Elämänlaatuni on hyvä asuessani Pirkkalassa	1,61	1,54			
*Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (id. 3219)	5,2	4,8	7,9		
*Nuorisotyöttömät, % 18-24-vuotiaista (Sotkanet id. 189)	10,7	10,5	11,3		
*Työttömät, % työvoimasta (Sotkanet 181)	7,4	5,9	9,5		
*Vaikeasti työllistyvät/rakennetyöttömyys, % 15-64-vuotiaat (Sotkanet id. 3071)	3,2	2,5	4,5		
*Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18-24-vuotiaat, % (Sotkanet id. 1275)	2,0	2,0	2,9		
*Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, % (Sotkanet 234)	1,9	1,8	2,5		
*Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (sotkanet id.5097)	1,9	1,6	2,6		
**Vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö aiheuttanut haittaa, %					

• 4. ja 5. luokka (Id. 4841)	1,0	0,4	1,8		
• 8. ja 9. luokka (id 4766)	4,4	4,6	5,3		
• Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat (id. 4768)	4,8	6,0	5,7		
**Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, %					
• 8. ja 9. luokka (id. 289)	10,6	7,3	8,8		
• lukion 1. ja 2. (id. 3920)	27,0	18,7	14,6		
**Kokeillut kannabista vähintään 2 kertaa, %					
• 8. ja 9. luokka (id.488)	4,3	4,0	5,1		
• Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat (id. 489)	16,9	6,7	7,4		
**Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, %					
• 8. ja 9. luokka (id. 4730)	5,2	10,8	10,7		
• lukion 1. ja 2. (id. 4732)	6,1	5,2	6,7		
** Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran, % 4. ja 5. luokan oppilaista (id. 4823)					
Itsearviointi kunnan ehkäisevän päihdetyön rakenteiden vahvuudesta (0-4)	3	4			

*Tiedot on peräisin uusimmista tilastoista (vuodet 2020 ja 2022)

** Vertailuvuodet kouluterveyskyselyssä ovat 2021 ja 2023

4.3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Terveellisen ja turvallisen elinympäristön osalta tavoitteena on vastuulliseen käyttäytymiseen kannustaminen ja laadukkaan elinympäristön turvaaminen.

Asukaskyselyn perusteella Pirkkala koetaan turvalliseksi ja viihtyisäksi paikaksi asua. Poliisin ylläpitämän katuturvallisuusindeksin mukaan Pirkkalan katuturvallisuus oli laskenut hieman, mutta on huomattavasti parempi kuin maassa keskimäärin.

Kouluympäristön turvallisuus liittyy keskeisesti lasten ja nuorten turvallisuuden tunteeseen. Alakouluikäisistä (4. ja 5. luokka) 8 % kertoi tulleen kiusatuksi vähintään kerran viikossa. Kiusatuksi tulleiden prosentuaalinen osuus on hieman pienempi kuin edellisellä mittauskerralla Pirkkalassa ja maassa keskimäärin. Yläkouluikäisistä lähes 10 % ja lukioikäisistä 3 % ilmoitti tulleen kiusatuksi vähintään kerran viikossa. Yläkoulu- ja lukioikäisten kohdalla kerran viikossa kiusatuksi tulleiden määrä on noussut edelliseen mittaukseen verrattuna ja on suurempi kuin maassa keskimäärin.

Yhtä useampi yläkoululainen kokee keskusteluvaikeuksia vanhempiensa kanssa. Alakouluikäisten ja lukiolaisten kohdalla keskusteluvaikeudet ovat kuitenkin vähentyneet.

4.3.1. Toimenpiteet vuonna 2023

Varhaiskasvatuksessa ja kouluilla vahvistettiin lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Tunne- ja vuorovaikutustaitoja vahvistamalla kiusaamista pyritään ennaltaehkäisemään. Hyvään ryhmähenkeen ja tätä kautta kiusaamisen ehkäisemiseen vaikutettiin myös esimerkiksi yläkouluilla ryhmäyttämisiä järjestämällä.

Kaikilla Pirkkalan kouluilla otettiin käyttöön yhtenäinen Kiusaamiseen, häirintään, väkivaltaan ja syrjimiseen puuttumisen toimintamalli. Toimintamalli takaa oikea-aikaisen ja yhdenmukaisen kiusaamistilanteisiin puuttumisen kaikilla kouluilla.

Vuonna 2023 kuntaan perustettiin Ilkivallan ja häiriökäyttäytymisen ehkäisyn työryhmä, joka ratkoo kyseisiin aihealueisiin liittyviä ongelmia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Aiheeseen liittyen järjestettiin muun muassa luento sekä vartiointia ja kameravalvontaa lisättiin ja käyttöön otettiin ilkivaltatapauksissa sovittelumalli vahingonkorvauksiin liittyen.

Häiriökäyttäytymistä pyrittiin ennaltaehkäisemään myös tarjoamalla nuorille mielekästä vapaa-ajan tekemistä. Nuorisotiloilla nuoret pääsivät viettämään vapaa-aikaa ja liikkuva nuorisotila Siili jalkautui nuorien pariin.

Liikenneturvallisuuteen kiinnitettiin huomiota vuonna 2023 palkkaamalla liikenneinsinööri, joka tekee myös liikenneturvallisuustyötä. Liikenneturvallisuus on tärkeä arkiliikuntaan kannustava ja sen mahdollistava tekijä. Myös koulumatkaturvallisuuteen kiinnitettiin huomiota. Seudullisen

kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelman tekeminen käynnistyi vuoden 2023 aikana. Kuntaan perustettiin myös poikkihallinnollinen liikenneturvallisuus työryhmä.

Kunnassa toteutettiin keväällä 2023 esteettömyyskartoitus yhdessä vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa. Kartoituksessa keskusta-alueen ulkoreittejä ja julkisia tiloja tarkasteltiin saavutettavuus- ja esteettömyysnäkökulmista.

Terveelliseen elinympäristöön kiinnitettiin huomiota toteuttamalla laaja liikennemeluserveys, jossa tunnistettiin melulle altistuneet alueet koko Pirkkalan taajama-alueella.

Ympäristön siisteyttä edistettiin keväällä 2023 siisteyskampanjan avulla. Ympäristön hyvinvointia edistettiin myös Vähälammen suojelua edistämällä.

Julkinen taide lisää ympäristön viihtyisyyttä ja lisää näin myös hyvinvointia. Vuonna 2023 julkista taidetta tuli muun muassa Soljan lastentaloon sekä Pirkkala kampukselle, kun oppilaat pääsivät luomaan taiteilijan kanssa kuosin, jota hyödynnettiin mm. tilojen lasipinnoissa.

4.3.2. Keskeiset toimenpiteet vuonna 2024

- Liikkuva nuorisotila Siili tekee yhteistyötä mm. seurakunnan ja poliisin kanssa
- Koulunuorisotyöntekijöiden määrää lisätään
- Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma laaditaan
- Koulumatkareittien liikenneturvallisuutta selvitetään ja parannetaan
- Esteettömiä luontokohteita kehitetään Vähälammille ja Haikan kartanonpuistoon
- Luontokohteiden ennaltamismahdollisuuksia selvitetään
- Raitiotien toteutussuunnitelmaa jatketaan
- Julkista taidetta tulee muun muassa Vapaa-aikakeskukselle, Kampukselle sekä Kirkonkylän koululle

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö mittarit	2022 Pirkkala	2023 Pirkkala	2023 Koko maa	Vertailu edelliseen vuoteen Pirkkala	Vertailu koko maa
Pirkkala on turvallinen paikka asua (asukastyytyväisyyskysely)	1,58	1,52			
Katuturvallisuusindeksi (Poliisin tilasto)	169,64	168,07	87,36		
Liikkuvan nuorisotila Siilillä kohdattujen nuorien (9–17-vuotta) määrä	1371	1304			
**Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa %					
• 4. ja 5. luokan oppilaat (id 4831)	3,7	1,1	2,9		
• 8. ja 9. luokan oppilaat (id 329)	7,6	8,5	7,6		
• Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat (id 338)	5,4	3,7	6,3		
**Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, %					
• 4. ja 5. luokan oppilaat (id 4834)	9,7	8,0	8,6		
• 8. ja 9. luokan oppilaat (id 1514)	5,9	9,7	7,9		
• Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat (id 3928, 3913)	1,4	3,0	1,7		
*Koulujen saavutettavuus, 1 km, % (Liiteri)					
• alakoulu	72,4	64,0	56,3		
• yläkoulu	37,2	37,6	37,6		
*Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus (enintään 500 m), ikäntyneet (Liiteri), %	47,3	45,6	50,0		
*Pysäkkien saavutettavuus (500 m säteellä asuvat, %) (Liiteri)	72,6 %	90,2	71,3		
Suojeltavien alueiden määrä (luonnonsuojelulain nojalla suojellut)	105,6 ha	105,6 ha			
Pirkkala on viihtyisä paikka asua (asukastyytyväisyyskysely)	1,60	1,46			

*Tiedot on peräisin uusimmista tilastoista (vuodet 2020 ja 2022)

** Vertailuvuodet kouluterveyskyselyssä ovat 2021 ja 2023

4.4. Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa

Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa painopisteen tavoitteena on yhteisöllisyyden edistäminen.

Asukastutkimuksen mukaan Pirkkalan vapaa-ajanviettomahdollisuuksia pidetään hyvinä.

Kouluterveyskyselystä käy ilmi, että yhä harvempi alakoululainen ja lukiolainen kokee itsensä yksinäiseksi ja yhtä useampi kokee olevansa tärkeä osa koulu- tai luokkayhteisöä.

Yläkouluikäisten kohdalla tilanne on kuitenkin päinvastainen ja yhä useampi kokee yksinäisyyttä.

Yhä useampi yläkouluikäinen kokee myös, ettei ole tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä.

4.4.1.Toimenpiteet vuonna 2023

Kunta teki yhteistyötä seurojen ja järjestöjen kanssa ja tuki näitä avustustoiminnallaan. Seurat ja järjestöt saivat myös maksutta käyttöönsä kunnan tiloja. Myös Tiiman kokoustilat avattiin järjestöjen iltakäyttöön.

Osallistavan budjetoinnin kokeilussa kuntalaiset pääsivät päättämään, miten kuntalaisten hyvinvointia edistetään 30000 eurolla. Voittajaksi valikoitui ulkokuntoilupaikka Toivioon. Kuntoilupaikka toteutetaan vuoden 2024 aikana.

Monipuolisia kuntalaiset yhteen kerääviä tapahtumia järjestettiin ympäri vuoden. Tällaisia tapahtumia olivat muun muassa Muinaismarkkinat, Unelmien liikuntapäivä ja Meidän Pirkkala, jotka vetivät runsaasti kävijöitä.

Vanhus-, vammais- ja nuorten neuvostot sekä osallisuus- ja hyvinvointifoorumi, seuraparlamentti ja Pirkkalan alueen kulttuuritoimijoiden verkosto kokoontuivat aktiivisesti. Nuorten neuvosto toteutti vuonna 2022 osallistavan budjetoinnin kokeilun, jonka tuloksena järjestettiin kaikille avoin ulkoilmaelokuvatapahtuma keskusurheilukentällä syksyllä 2023.

Osallisuuden mahdollisuuksia tuettiin koulujen ja varhaiskasvatuksen arjessa. Ikäihmisten osallisuutta tuettiin muun muassa tekemällä yhteistyötä hyvinvointialueen lähitorien kanssa. Kuntalaisia kannustettiin myös omatoimiseen osallisuuden edistämiseen ja esimerkiksi pääkirjastoon asennettiin ripustuskiskot mahdollistamaan kuntalaisten omia näyttelyitä ja esille laittoa.

Erilaisten kyselyiden kautta kuntalaiset pääsivät osallistumaan ja vaikuttamaan sekä antamaan palautetta kunnan palveluista. Haloo Pirkkala kuntasovelluksen avulla kuntalaiset pääsivät tekemään helposti viikailmoituksia ja viestimään kunnan kanssa.

4.4.2. Keskeiset toimenpiteet vuonna 2024

- Osallistuvan budjetoinnin voittanut kuntoilupaikka toteutetaan
- Osallistuvan budjetoinnin kohteiden kartoitus vuodelle 2025
- Yhteisöllisen oppilashuollon hankkeella edistetään positiivista pedagogiikkaa, tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja henkilöstön osaamista yhteisölliseen opiskeluhooltoon liittyvissä asiakokonaisuuksissa
- Uuden nuorisotila Nupun toimintaa kehitetään
- Pirkkala-sali avautuu kaikkien yhteiseksi tilaksi
- Kirkonkylän puukoulun näyttelytilat otetaan käyttöön
- Pirkkalassa toteutetaan yhteisöllinen Ruudun takaa –projekti
- Lasten parlamentin toiminta käynnistetään

Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa mittarit	2022 Pirkkala	2023 Pirkkala	2023 Koko maa	Vertailu edelliseen vuoteen Pirkkala	Vertailu koko maa
**Tuntee itsensä usein yksinäiseksi					
• 4. ja 5. luokka (id.4816)	5,0	2,6	3,9		
• 8. ja 9. luokka (id.4712)	13,0	18,0	15,0		
• 1. ja 2. vuoden opiskelijat lukio (id. 4714))	9,5	9,0	15,9		
**Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä					
• 4. ja 5. luokka (id.4812)	2,9	2,0	4,5		
• 8. ja 9. luokka (id.4703)	9,5	15,1	14,1		
• 1. ja 2. vuosiluokka lukio (id.4705)	11,5	4,5	10,5		
Pirkkalassa on hyvät vapaa-ajanviettomahdollisuudet (asukastyytyväisyyskysely)	1,99	1,91			

** Vertailuvuodet kouluterveyskyselyssä ovat 2021 ja 2023

5.Suosituksia hyvinvoinnin edistämiseksi Pirkkalassa vuonna 2025

- Yläkouluikäisten nuorten hyvinvoinnin edistäminen (liikunnallisuuden lisääminen, mielen hyvinvoinnin tukeminen, ehkäisevä päihdetyö)
- Kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen
- Omaehtoisen liikkumisen monipuolinen tukeminen
- Julkisen taiteen prosenttiperiaatteiden huomioiminen